

audiri ultra minime potuerunt. Cumque et ipse beatus senex, vocante se Deo in pace, in idipsum velut obdormiens spiritum emisisset, tanta serenitate et gratia subito refulsit, tamque miraculi quaedam immutatione facies ejus glorificata apparuit, ut devotione omnium attestante, beatorum spirituum praesentiam atque ipsius Dei nostri respectum serenissimum ibidem adesse nullomodo dubitarem. Nunquam enim in aliquo moriente vel mortuo talem transformati vultus claritatem aspeximus. Quapropter universi gratias agentes Deo, commendationis exsequias et officium tanto alacrius persolvimus, quanto de ipsius glorificatione per tam mirabile signum certiores esse meruimus.

DISTINCTIO QUARTA.

De aliis monachis, ac etiam conversis, et novitiis Clarævallis.

CAPUT PRIMUM

De Alquirino monacho, quem Dominus Jesus morientem visitavit.

Fuit in cœnobio Clarævallis monachus quidam professioni suæ morum integritate concordans, Alquirinus nomine, vir religiosus atque spiritualis, sobrius in victu, humilis in vestitu, et durus admodum castigator corporis sui. Ita namque circumcisus ac temperans erat in iis quæ ad usum corporis pertinere videbantur, ut omni voluptate et vanitate depulsa, ipsis necessariis etiam parcissime uteretur, licet occasio certum limitem excedendi se ei frequenter ingereret. Erat enim peritus in arte medicinæ, et quamvis magnates et nobiles terræ operam ejus incessanter expeterent, et invitum et renitentem per diversa loca distraherent, ipse tamen super egenos et pauperes magis intelligens, omnimodam eorum curationi sollicitudinem impendebat. Nec modo ipsorum ægri tudines livoresque curabat, sed et languentium putridas carnes et sanie defluentia membra ita dignanter, ita diligenter propriis manibus contrectabat, ut Christi vulnera fovere putaretur. Et vere sic erat. Totum enim pro Christo faciebat, et totum sibi Christus imputabat, qui misericordiæ opera sectantibus in fine dicturus est: *Infirmus fui, et visitasti me* (Matth. xxv). Unde et ipse Dominus famulum suum secretis consolationibus sæpius visitabat, et ad opus ministerii hujus mirabiliter incitabat. Quadam igitur vice vidit hujusmodi visionem in Claravalle. Imprimis audivit quasi quemdam præcursorem cœlestem præconaria voce clamantem et dicentem: « Ecce Christus venit: Surgite et occurrite obviam Salvatori. » Cumque omnes certatim ad videndum Dominam properarent, tunc et ipse ecurrat et stetit in ostio claustrum, per quod venturus esse sperabatur. Itaque, ingrediente Domino, accessit et adoravit eum, flagitans ut acciperet benedictionem et misericordiam a Deo salutari suo (Psal. xxiii). Qua percepta cœpit eum attentius intueri, et miro pietatis affectu compatiebatur illi. Siquidem apparebat ei veluti dolens et infirmus, confixus clavis et lancea perforatus, ac si eadem hora de cruce depositus esset, ita ut sanguis ubertim de plagis recentibus emanaret. Porro ipse Dominus linteolos mundos, quasi corporalia tenens, eisdem vulneribus imprimebat, et cruore detero in terram projiciebat eos. Quos frater ille cum summa veneratione recolligens, ac multa devotione deosculans, quasi redemptionem animæ suæ in sinu suo repositos conservabat.

His et hujusmodi revelationibus frequenter a Domino recreatus, non cessavit usque in finem operari bonum ad omnes, maxime autem ad peregrinos et pauperes ægrotantes. Quam vero rigidus in pœnitentia servanda, quamque districtus castigator corporis sui fuerit, ex hoc satis apparet quod

nissimum ibidem adesse nullomodo dubitarem. Nunquam enim in aliquo moriente vel mortuo talem transformati vultus claritatem aspeximus. Quapropter universi gratias agentes Deo, commendationis exsequias et officium tanto alacrius persolvimus, quanto de ipsius glorificatione per tam mirabile signum certiores esse meruimus.

cum indigentibus cunctis cum fervore charitatis curationis operam impenderet, se solum ab hujusmodi cura excipiebat. Licet enim valetudinarius esset ac debilis corpore, nunquam tamen acquievit carnalem sibi impendere medicinam, sed totum se Deo committebat, quoniam ipsi cura est de nobis (I Petr. v). Sciebat nimirum virtutes animæ in corporis infirmitate perfici (II Cor. xii), nec posse monachum spirituales a Domino consolationes percipere, qui consolatiunculas carnis suæ tenere sollicitus, gustare et videre negligit quoniam suavis est Dominus. Cursu itaque vitæ suæ laudabiliter peracto, cum jam tempus instaret, quo pro laboribus et sanctæ pietatis operibus æternam mercedem acciperet, infirmitate correptus ad extrema pervenit. Cumque venerabilis abbas Pontius, ejus supra meminimus, ad eum gratia visitationis venisset, quæsiit ab eo quid ageret, vel quomodo se haberet. Ille vero respondit: « Bene, charissime Pater, bene omnino agitur mecum, quia vadens vado ad Dominum meum. — Quid ergo, inquit, corporalem molestiam ægre non toleras, et mortis angustias non formidas? — Ego, inquit, omnia tranquilla, omnia læta considero, quia jam præventus sum a Domino in benedictionibus dulcedinis, quæ omnem mihi mororem a corde, et omnem pene dolorem a corpore tulit. » Respondens itaque abbas dixit ei: « Obsecro te, dilecte mi frater, ut propter Deum dicas nobis ad ædificationem nostram, si tibi divinitus aliquid est revelatum. » Tunc ait illi: « Modo antequam huc intrassetis, apparuit mihi, licet misero et indigno, Dominus Jesus Christus, qui propitio ac sereno vultu me intuens, ac signa beatissimæ passionis suæ ostendens, ait: Ecce peccata tua deleta sunt a facie mea. Veni ergo securus, veni et vide, ac deosculare vulnera mea quæ tantum dilexisti et toties confovisti. Tali ergo promissione firmatus, jam mori non timeo, quia reposita est hæc spes mea in sinu meo (Job. xix). Et scitote quia proxima nocte (erat autem vigilia beati Martini) migraturus sum, dum opus Dei celebrabitur in ecclesia, et tali hora. » Defunctus est ergo eadem nocte et eodem tempore quo prædixerat: jamque, ut vere confidimus, requiescit a laboribus suis (Apoc. xiv); et tanquam columba super nivem dealbata nidificat in foraminibus petræ (Cant. ii), id est sacratissima Christi Domini vulnera completendo adoratur, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPUT II.

De fratre mirabilem gratiam compunctionis habente, quem Dominus magnifice consolatus est.

Frater quidam de eodem monasterio, dum pro peccatis suis, quibus Deum nimis offenderat, pavidus et anxius tota die contristatus ingrederetur, fletibus et lamentis finem imponere recusabat, sciens nimirum confessionem oris absque contri-

tionem cordis ad promerendam veniam minus sufficientem coram Deo judicari. Cumque volumen timoris Dei, in quo scriptæ sunt lamentationes et vae (Ezech. ii), salubri amaritudine ventrem conscientie ejus aliquandiu amaricasset (Apoc. x), divina tandem aspirante gratia, membrana charitatis Dei, in qua scriptum est carmen, facta est in devotione cordis ejus, tanquam mel dulcis (Ezech. iii). Cœpit namque jam primitias quasdam laborum suorum prægustare, et experimento discere quoniam sacrificium spiritus contriti et humiliati Deus non despicit (Psal. l). Nam cum in tanta amaritudine, quam prædiximus, continue conversaretur, nocte quadam vidit in visione Dominum Jesum Christum, tanquam sacerdotalibus ornamentis indutum, et missam celebrantem. Quoties vero juxta ritum sacrificii se ad populum convertebat, tollens in manibus suis calicem de altari, cunctis qui aderant, videntem offerebat. Porro in ipso calice nihil aliud erat, nisi tantummodo lacrymæ, quibus beata Maria Magdalene pedes ejus in domo Simonis flendo et pœnitendo rigaverat. Cumque prædictus frater secus pedes Domini positus ista videret, percunctatus est eum, dicens: « Obsecro, Domine, ut quid ostendis nobis calicem istum, cum lacrymis, quæ in eo sunt? » — « Ut videant, inquit, et sciant universi quantum mihi placet contritio cordis, et pœnitentiæ luctus, qui ad exemplum pœnitentiæ tandiu servavi lacrymas hujus peccatrici ad pedes meos flentis et pœnitentis. » Quanto igitur divinæ majestati acceptabiliores esse lacrymas pœnitentiæ didicerat, tanto magis incitabatur et inflammabatur in ipso spiritu ejus, ita ut legendo, psallendo, meditando, nihil aliud quæreret, nihil aliud intenderet, nisi ut mentem ad lamenta formaret, et compunctionis gratiam in se excitaret, sciens quoniam *regnum cœlorum vim patitur, et violenti talibus armis diripiunt illud* (Matth. xi). Addidit autem Dominus adhuc consolari servum suum, qui malorum suorum pœnitentia in fratrio disciplina continue macerabatur. Vidit namque in visu noctis, se quasi in lacu profundissimo fluctuantem ac periclitantem.

Cumque jam evadendi spes nulla esset, en subito adfuit adiutor in opportunitatibus Dominus Jesus Christus, nudis pedibus ambulans super aquas. Qui cum ad eum venisset, extractum de aquis dignanter levavit miserum in sinum suum, ac posuit in prato jucundissima viriditate amœno. Considerans autem frater ille tantæ dignationis gratiam, procidit ad pedes Domini Jesu, et præ immensitate lætitiæ gestiens animo, cœpit insatiabili pietatis desiderio sibi astringere et deosculari pia vestigia Salvatoris. Cumque evigilasset, sagaci discussione visionem examinans, lacum, in quo demersus fuerat, profundum vitiorum, sinum gratiæ in quem dignanter levatus est, remissionem indulgentiæ, pratum floridum, in quo transpositus est, æternæ quietis viriditatem interpretatus est: Et propterea tota mente conversus ad Dominum, tanquam præteriti labores ipsius parvi fuissent, in anteriora se extendere cœpit, jejuniis, vigiliis, et orationibus continuis, lacrymis et gemitibus inenarrabilibus a Domino postulans, quatenus indulgentiæ ipsius largitatem in visionis imagine sibi præstentiam, duce gratia, in rei veritate experiri mereretur, et hoc ei aliquibus indicis divina pietas insinuare dignaretur dominum vero virtutum omnium distributor et eorum moderator, eum laborantem continue in gemitu suo, et panem doloris assidue comedentem consolari decerneret, quadam nocte desiderio quo supra diximus valide affectus fratrum vigiliis intererat. Et ecce subito psallens orans venit in mentis excessum. Et vidit, et ecce persona quædam novaculam acutam et quasi insensibilem leviter ac suaviter ducens per caput ipsius, in momento, in ictu oculi, veluti rasit ei barbam, collum et coronam, divinæ

PATROL. CLXXXV.

indulgentiæ bonitatem signo hoc flenti et suspiranti declarans. Verumtamen paucos pilos in uno tempore deferens, quotidianarum, ut reor, negligentiarum, sine quibus vita ista non ducitur, nævum denotavit. His et hujusmodi consolationibus idem frater sæpius relevatus, inspirante Domino, didicit in spe veniæ respirare, et de perceptis beneficiis gratias agens ad ampliora suspirare. O felix humilitas pœnitentium! o beata spes peccata sua perfecte plangentium, quam potens es apud Omnipotentem! quam famule vincis invincibilem! quam cito tremendum Judicem convertis in piissimum patrem, tanto dulcius altissimam æternæ munditiæ jucunditatem percipitura, quanto nunc profundius in descensu Jordanis a lepra vitiorum mundari consenseris!

CAPUT III.

De monacho, cui eucharistia mirabilis saporis gratiam præstabat.

Frater quidam in sacræ religionis observantia fervens et sollicitus, dum aliquando die Dominico, secundum consuetudinem Ordinis, corpori et sanguini Christi participasset, visum est illi tunc et per totam deinceps diem quod favum mellis dulcissimum in ore teneret. Sequenti vero Dominica, dum similiter eucharistiam percipisset, per continuum triduum similem expertus est gratiam. Tertia quoque Dominica, dum divinam nihilominus alimoniam reaccepisset, tota jam hebdomada semel indultam suavitatem sentire promeruit. Ex tunc ergo et deinceps hanc panis vitæ dulcedinem multipliciter et multo tempore sensit, modo rarius, et modo crebrius, prout dator gratiæ Spiritus Sanctus pauperi suo concedere dignatus est. Factum est autem ut aliquando quempiam de amicis suis pro culpa sua objugans, justæ invectionis mensuram supra modum excederet, nec tamen antequam divinorum sacramentorum munus ab altari sumeret, exasperatam fratris conscientiam per satisfactionem lenire curavit. Unde factum est ut, hostiam pacificam, fratre necdum pacificato, percipere præsumens, pro mellea spiritualis suavitatis dulcedine, qua antea refici et recreari consueverat, super fel et absinthium amarissima amaritudine fauces suas infectas tremebundus horreret. Quocirca reatum suum quantocius ad memoriam reducens, et pro culpa minus discretæ invectionis humillima satisfactione pœnitentiam agens, apostolicam illam sententiam de cætero sollicitus observare curavit, in qua ait: *Vos qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis* (Galat. vi). Attendant, quæso, istud exemplum, quicumque æmulatores Ordinis sunt, quicumque zelo justitiæ accensi, fervent spiritu. Attendant, inquam, et cautius observent, ne forte modum justæ correctionis in arma vertant furoris, et emendationis poculum, quod fratribus propinare conatur, tam sibi quam aliis, pro indiscretionem in perniciem trahant, dum et seipsos per iram dilaniant, et quæ emendare debuerant, dum exasperant, exulcerant, et ad excusandas excusationes in peccatis prorumpere compellunt.

CAPUT IV.

De monacho multa demonum certamina perpresso, qui Dominum Jesum Christum videre meruit.

Ad confutandam pigritiam et excitandam devotionem nostram unum de bellatoribus proferemus in medium, qui in cœnobio Clarævallis ab adolescentia sua usque ad decrepitam ætatem sub monasticæ disciplinæ jugo desudans, tam multiplicia et acerrima demonum certamina perpressus est, ut nisi Spiritus adjuvisset infirmitatem ipsius, tantam larvalium umbrarum malitiam caro et sanguis sustinere nequaquam potuisset. Hic itaque in omni sanctitate et justitia Domino serviens, et corporis integritatem magno Dei munere a matris utero conservavit, cui et Dominus in testimonium geminæ puritatis multa de secretis cœlestibus revelare digna-

35

tus est. Quadam igitur vice dum diutius protelatis vigiliis in quodam diversorio solus oraret, inhorruerunt subito pili carnis ejus, et præter solitum turbati cœpit a facie nocturni. Et ecce turba dæmonum glomeratim per ostium irruens, et quasi se invicem a multitudine introeuntium comprimens, totam domum implevit, ita ut undique perstrepsens, ipsum quoque orantem hinc inde converteret. Quod ubi ille persensit, illico signo crucis armatus, crebras venias petere cœpit, et beatæ Virginis salutatione eos exturbavit. Nocte vero sequenti cum eundem locum orationis gratia repetisset, ecce iterum contrariæ potestates in impetu furori accelerantes, domus parietem lapideum ita validissime percusserunt, quomodo percussit aries ad murum applicatus, ita ut domum totam quaterent. Cumque vir Dei levaret oculos suos contra fenestram magnam in eodem pariete apertam, in ea vidit consistere dæmonem quemdam pennatum, ad instar gryphi aut struthionis, qui ei minaciter imminebat, quasi mox ruiturus in eum atque devoraturus. Quo viso, machinamenta dæmonis animadvertit; et invocato Salvatoris nomine, efferat prodigio signum crucis opposuit, ac fugavit. Multa ejusmodi ludibria atque certamina passus multo tempore, ferire et referre non destitit luctator egregius, jugi intentione contra spirituales nequitias luctamen sine fœdere exercens. Accepit autem hanc gratiam spiritualem a Domino quam perpauca homines assequuntur. Nam quoties voluisset, intentis luminibus in aere solitus erat videre corporis oculis per diem globos dæmoniorum stipatis agminibus passim ubique vagantium, quorum tanta est infinitas, ut præ immensitate æstimari non valeat. Qui cum multiformiter soleant apparere, una tamen est forma, vel potius informitas, in qua frequentius eosdem conspiciebatur. Igitur secundum corporis lineamenta monstruosi homines esse videntur, statura gigantes, colore Æthiopes, agilitate angues, leones ferocitate, capitibus grossis atque turgidis, ventribus prominentes, corporibus curti atque gibbosi sunt, colla quoque producta habent, et exilia brachia, nihilominus et crura longissima præferunt. Quando autem alicubi in aere sistunt, tunc eorum corpora membratim discernuntur. Quando vero discursu gyrovago huc illucque vagantur, tunc nihil ex eis, nisi tantum larvales umbræ et turbidi glomeres deprehenduntur. Porro serenitatis diebus, quando sol in virtute sua lucet, tunc visiones hujusmodi frequentius cernere solebat et clarius discernere.

Huius venerabili viro beatus Augustinus eximius Ecclesiæ doctor quodam tempore per visionem apparuit, ducens illum per innumera loca pœnarum usque ad ipsum putei gehennalis ingressum, in quem ex alto prospiciens, tremantibus membris, et palpitante anima præ timore intolerabili, vidit illam tartaræ abyssi voraginem plenam clamoribus horrendis, atque execrandis ululatibus miserorum viventium semper in igne devorante, quibus est mors amarissima, mors omnium pessima, mori scilicet non posse. Inde reflexo gradu e ductum de loco horroris et tenebrarum, transtulit ad regionem felicium gaudiorum, ostendens ei lucifluas sedes et mansiones beatissimarum animarum, ubi corporibus exutæ, vita incorruptibili vivebant, atque in pace Christi, quæ exsuperat sensum, regenerationem corporum suorum expectantes, felicissime quiescebant. Tunc ait illi sanctus Augustinus: » Ecce vidisti fines ultimos boni et mali. Elige, quod bonum est in oculis tuis. Si viam iustitiæ, quæ in libris meis copiose digesta est, tenere decreveris, portionem accipies in terra viventium cum omnibus istis. Si vero post concupiscentias tuas ire volueris, in gladio numerandus es cum iis quos vidisti, terribili quidem, sed justo Dei judicio projectos in anathema oblivionis. Finita itaque visione, cum fuisset ad se reversus

A homo, totus infremuit, totus vehementer inhorruit, duplici nimirum constrictus articulo, tum ne beatorum gloriam amitteret, tum etiam ne pœnam reprobatorum incurreret. Ex tunc vero et deinceps, cœpit beatissimum doctorem Augustinum dulcius amare, et dicta illius sapiens ruminare. Contigit autem aliquando ut infirmaretur in Domo-Dei, quæ est Abbatia Ordinis Cisterciensis, sita in pago Bituricensi. Porro ibidem tunc ægrotavit ad mortem frater quidam honestæ conversationis. Qui cum jam in area positus esset, casu accidit ut infirmariis absentibus spiritum exhalaret. Prædictus vero frater, cum ibidem in stratu suo recubans gravi corporis molestia langueret, revelante sibi Domino vidit manifeste corporeis oculis animam illam longo tractu a corpore exeuntem, et quasi fumum incensi de thuribulo procedentem. Quæ cum tota fuisset egressa, collegit se in unum globum, et stetit supra corpus in aere suspensa, altitudine quatuor aut quinque cubitorum. Erat autem species ejus tanquam nubecula condensata atque perspicua; et quasi ad mensuram unius modii oppansa. Mansit ergo ibidem immobilis; usquequo fraternis orationibus comitata, et sacerdotali commendatione munita, periculosi atque ignoti itineris ducatum accipere mereretur. Quod cum frater ille videret, sonitu et voce qua potuit, infirmarios evocavit. Qui protinus accelerantes, tabulam defunctorum pulsaverunt, et fratres ad exsequias concurrerunt. Præsentem vero conventu cum cruce et aqua benedicta, cum jam sacerdotalis commendatio esset initiata, tunc anima illa quasi secunda processit, et nebula illa quæ videbatur, evanuit. Alio quoque tempore accidit ut præfatus vir Dei die Dominica divinis interesset officiis in Ecclesia quadam parochiali. Dicta itaque offerenda, cum jam ministratio panis et vini aqua mixta sacræ fuisset mensæ imposita, protinus apparuit ei Dominus Jesus, stans super eandem aram in forma parvuli præ filiis hominum speciosi, ita manifeste atque morose, ut usque ad consummationem sacrificii ipsa prope modum visio perseveraret. Verumtamen presbyter ejusdem loci, qui missam celebrabat, homo inhonestæ vitæ, atque flagitiosus erat. Quamdiu ergo sacerdos ille, seu fidelium oblationes recipiendo, seu sermonem, ut in die festo fieri solet, ad populum proferendo, seu aliquid aliud faciendo, dorsum ad altare habebat, tandiu sanctus infans ante calicem stabat. Quamdiu vero sacerdos ad sacramentum faciendum tenebat, tandiu sanctus ille puerulus, tanquam immundum presbyteri halitum exhorrens, longe remotus ab eo, post calicem consistebat. Quod cum frater ille conspiceret, compunctus est vehementer, et totus in lacrymas resolutus, ita ut inundatio lacrymarum a contuitu dulcissimi Redemptoris oculorum ejus aciem interdum præpediret. Completa autem revelatione, glorificavit Deum, qui sibi talia dignatus est demonstrare. Et vere cognovit quod distantia meritorum minime faciat discrepantiam sacrificiorum, quoniam sacramenti effectus nullatenus constat ex virtute et merito sacerdotis; sed ex institutione et gratia Salvatoris.

CAPUT V.

De seniore, cui Dominus Jesus in die Parasceves vigiliis apparuit. Per Parasceven hoc loco intelligitur dies, quo memoria passionis Christi in Ecclesia celebratur. Apud Judæos enim quælibet feria sexta Parasceve dicebatur, id est preparatio; quia illo die preparabantur cibi et alia necessaria ad sequentem diem Sabbati, quo nec cibos coquere, nec aliquid hujusmodi facere licebat. Quia ergo Christus in parasceve Paschæ crucifixus est, dies passionis ejus parasceve appellatur. Nec enim ecclesiastici viri dies idolorum nominibus vocant, ut solent profani, qui dies Martis, Jovis, Veneris, etc. velut ethnici, dicunt. Monachus quidam præfati monasterii, religione

pariter et ætate provectus, dum aliquando die sancto Parasceves sederet in claustrum, librum ante se habens, apparuit ei Dominus Jesus Christus, manibus et pedibus in cruce expansis, acsi eadem hora fuisset crucifixus. Quæ scilicet visio felicissima, quamvis brevis et bene momentanea fuerit, adeo tamen manifesta atque efficacis exstitit, ut visionis ipsius devota memoria de corde videntis ulterius deleri non potuerit. Sicut enim qui camino ignito oleum injicit, totum flammescere facit sic gratia revelationis hujus præcordia senis illius longo sanctæ conversationis usu ignita, sacri desiderii flamma peramplius ei perfectius illustravit: unde et ascensionem in corde suo disponens, de virtute in virtutem proficiens, quadragesimum, ni fallor, in Ordine supergressus est annum, tandemque corruptibilis carnis onere deposito videre meruit, non in imagine infirmitatis, sicut antea, sed in gloria majestatis Deum deorum in Sion.

CAPUT VI.

Quam misericorditer Dominus quemdam clericum ut converteretur admonuit.

Ineffabilis Deus, et ineffabilia opera ejus. Quis enim digne effari queat quam mirabilis sit in sanctis suis, quam miris et multiplicibus modis in tempore vocet quos ab æterno præscivit, et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ita ut etiam nonnullos ex iis qui per flagitia in massa perditionis penitus absorbendi videbantur, potenti virtute eruens, transferat in regnum claritatis ejusdem dilecti Filii sui? De quorum numero clericum quemdam juvenem, divitem, nobilem, sæculo prona intentione deditum, de voragine voluptatum paterna castigatione clementer eripiens, docuit non sperare in incerto divitiarum, nec lubricæ ætatis petulantiam sequi, sed per duos labores penitentia ad veras divitias æternæ vitæ pervenire. Hic itaque delicatus adolescens advterere nolens, ideo ferias clericis a sanctis Patribus institutas, ut vacarent et viderent quoniam Dominus ipse est Deus, non ut scadis aut aleis, seu quibuslibet diabolicis nugis intenderent, solebat frequenter cum cœvis et sodalibus suis, spectaculis et ludis variis diem perdere. Quadam igitur vice cum ad aliquam domum jocandi causa multi confluerent, ut theatricis plausibus et nugis diem ipsum solito more consumerent, accessit etiam illic præfatus adolescens, ut et ipse pasceret hædos suos de spectaculo vanitatis. Erant autem illic aleatores quidam cum aleis ludentes quos ut melius ex alto prospiceret, super mensam ibidem positam pronus accubabat. Et ecce facta est super eum subito quasi manus hominis, ipsum invisibili flagello diutius cædens, quæ caput illius et humeros ac dorsum totum veluti pilo desuper feriente crebris ictibus tundebat. Ipse vero jacebat immobilis, quid faceret, quo se verteret ignorans. Volebat præ nimia doloris angustia in vocem clamoris et planctus erumpere, sed præ pudore, propter frequentiam circumstrepentis populi non ausus, ne velut insanus reputaretur, molestiam verberum ægerrime ferebat. In semetipsum vero reversus, et mortem quasi jam imminentem præ oculis habens, arguebat se in conspectu Domini, gemens in amaritudine animæ suæ, et dicens: » Eia mihi, Domine Deus meus! Nunc invenerunt me peccata mea: et ecce jam morior, et ad inferos cum dolore descendo, carens penitentia fructu. O Pater misericordiarum, Domine Deus meus, si respiciens videris afflictionem peccatoris in angustia constituti, et me, licet indignum, de præsentis periculo misericorditer eriperis, promitto, voveo, spondeo quoniam non ero ingratus beneficiis tuis, sed continuo spretis cunctis quæ sunt mundi, servum me tibi tradam sempiternum. »

Dum hæc et similia in corde coram Domino loqueretur, facta est vox ad ipsum dicens: Si Claram-Vallem conversionis gratia adire volueris, et in ani-

ma et in corpore salvus eris. Ad quam vocem respiciens et a Domino se visitatum intelligens, illico respondit: » En trado me servum Deo, et domui Claræ-Vallis. » Adhuc eadem verba in corde volubant, cum mox recedente flagello, totus etiam dolor evanuit. Sentiens autem factam in se misericordiam, continuo non acquievit carni et sanguini; et si ita equitatura ad manum fuisset, ne unius quidem horæ morulam sustinisset, quin incontinenti votum quod voverat persolveret. Neque enim carnalem illam cogitationem admisit, ut domum rediret, parentes et amicos consuleret domum familiarumque disponeret, redditus, agros censusque locaret, sed omnia hæc abruptens potius quam solvens, et cuncta hæc propter Christum arbitratus ut stercora, eadem die comparata equitatura, in crastinum summo mane iter arripuit, a facie sæculi, tanquam a facie leonis fugiens, ut maneret in solitudine. Ferventissimo itaque desiderio veniens ad solutionem voti Claram-Vallem, quæ prius vallis absynthialis dicebatur; fratribus quoque modum et ordinem suæ conversionis exponens, tanto jucundiori charitate susceptus est, quanto per hæc iudicia Domino vitam conversationemque suam placere, fratres illi humiliter præsumebant. Susceptus itaque et probatus, Domino quoque donante, fidelis inventus, veterem hominem cum suis actibus exiit, et novum, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis (Ephes. iv), induens, tanta instantia Cisterciensis Ordinis arduos labores usque ad finem vitæ suæ complexus est, ut cunctis sanctissimam conversationem ejus intuentibus liquido pateret primam illam conversionis ejus vocationem vere ab illo fuisse, qui eos quos amat, arguit et castigat; omnemque filium quem recipit, paterna pietate flagellat (Apoc. iii; Hebr. xii).

CAPUT VII.

De novitio, quem beatus Bernardus sæpius in visu visitavit.

Frater quidam de Ordine regularium canonicorum, cum esset proficiendi avidus, atque charismatum meliorum æmulator desiderabat desiderio magno beati Bernardi magisterio subiecti, et Claræ-Vallensium collegio sociari, licet hoc, ipso sancto Patre vivente, consequi minime potuerit. Quo decedente, audita fama pretiosæ mortis ejus, consternatus est animo vehementer; miserum se, atque indignum clamitans, quod voti sui compos fieri non meruisset. Post autem paucos dies apparuit ei in visu venerabilis Pater, quasi strenuus operator præcinctus ad laborandum in agro latissimo, in quo manipuli triticæ messis innumerabiles esse videbantur, ex quibus multitudinem magnam in æcervum grandem congresserat; reliquis vero qui supererant, qui etiam multo plures erant, comportandis et accervandis pertinaciter insistebat. Quod cum vidisset, intellexit illico congeriem illam manipulorum figuram tenere multitudinis fratrum, quam idem egregius prædicator, quamdiu vixit in carne, Christo Domino aggregarat; adhuc autem restare innumeros, qui ejus meritis et exemplis ad salutationis gratiam essent perducendi. Unde multum exultans, seque ex illis fore, non desperans, Claram-Vallem, quam citius potuit, adiit, postulans et impetrans se ad probationem admitti. Qui dum adhuc ibidem novitius esset, et beati viri memoriam pene incessanter atque insatiabiliter animo volveret, quadam die Dominica circa finem vigiliarum, fatigato illi, et modis pluribus afflicto, cœpit obrepere sopor. Et ecce apparuit ei reverendissimus Pater, cujus amore flagrabat, dignanter alloquens eum, et monens de dirigenda ad Deum jugiter intentione, cum quotidiana lacrymarum effusione. Quod si faceret, divinam missionem, et suam ipsius visitationem securus expectaret. Et cum ista dixisset, recepit se in tumbam suam, quæ ibidem coram altari beatæ Virginis ma-

tris posita erat. Quæ videlicet receptio tam evidens fuit, ut frater ille nesciret utrum dormitans, an vigilans hoc vidisset. Cumque aperisset oculos, et piissimi Patris admonitionem dulci recordatione pensaret, subito iterum apparuit illi jam plene vigilantem et corporeis oculis intuendum se obtulit. Stabat igitur cominus coram ipso, ita ut manu tangi facile posset: diligenter eum considerans, et quasi explorans utrum dormiret, an vigilaret, more eorum qui excitant ad vigiliis dormientes. Quem cum novitius stupidus et attonitus intueretur, protinus ille qui videbatur, evanuit: et (quod mirum dictu est) visum est illi quod quasi sensibiliter præcordiis ejus illapsus fuisset. Unde vehementer accensus in amorem Dei et ejusdem beatissimi viri, ad susceptionem novæ vitæ in gaudio et exultatione spirituali de die in diem instituebatur. Denique sequenti nocte cum vigiliis fratrum similiter interesset, talem ac tantam divinæ visitationis gratiam ibidem expertus est, qualem ac quantum in vita sua nunquam antea senserat: quod totum utique meritum ejus, quem diligebat, se obtinuisse, gratulatus est. Cumque per dies plurimos memoriam abundantis suavitatis hujus recollendo frequentius eructaret, fundebat ubertim dulces et piis lacrymas, quibus die nocteque satiari non poterat. Transacto autem anno probationis ejus, sacrum habitum cum multa devotione suscepit, vestem innocentiam, quam non tam foris quam intus vestitus fuerat, jugi meditatione perpetuaque sollicitudine illibatam servare contendens, sicque post vestigia venerandi Patris, quem unice diligebat, indefesso studio pro modulo suo gradiens, et vitam suam in bona perseverantia consummans, illi, ut confidimus, est associatus in coelis, cujus in terris positus consortium ardentem desideravit, et vigilanter requisivit.

CAPUT VIII

De monacho, cui Dominus Jesus Christus semel et secundo apparuit.

Alius quidam in eodem coenobio novitius frater, cum ex toto corde Dominum querere proposuisset, conjunctis sive expansis manibus frequenter orare solitus erat, ubi tamen opportune id facere potuisset. Quadam itaque nocte in principio vigiliarum, cum esset in choro, clausis oculis, manibusque protensis ad Deum intendens, subito adfuit ibi Dominus Jesus Christus, loquens ad eum, et dicens: « Porrige mihi manus tuas. » Ad hanc itaque vocem cum aperuisset oculos frater ille, multum obstupuit, sed utrum dormiens an vigilans hoc audisset, non facile discernere potuit. Ex hac autem voce multum fervorem, multamque devotionem mente concipiens, eandem formam orandi servare deinceps sollicitus fuit. Post aliquantum vero temporis, cum jam monachus factus in quodam ejusdem ecclesiæ angulo secretius staret, intento animo junctisque manibus, sicut solebat, orans, subito fuit in spiritu. Et ecce astitit ei Dominus Jesus Christus, suppositis atque expansis manibus suis manus illius excipiens, et quasi ad professionem admittens. Quo facto cum fuisset homo reversus ad se, gavisus est gaudio magno valde, jamque felici doctus experimento certissime credidit ubique divinam esse præsentiam, maxime vero, sicut testatur legislator noster S. Benedictus (26), quando operi Dei, sive orando, sive psallendo insistimus.

CAPUT IX.

De fratre Ansulpho, qui vidit Dominum Jesum in cruce pendentem.

Magnæ devotionis vir, et magna prædicit gratia, nomine Ansulphus, cum adhuc esset in Claravalle novitius, vidit in visione apparentem sibi Dominum Jesum Christum, tanquam in cruce pendentem.

(26) S. Benedic. in cap. 19 Regulæ.

(26) Conversi numerantis in alio virtutes, quibus

Erant autem, ut sibi videbatur, ibidem duo alii novitii, qui secum erant in probatione. Cum ergo suppliciter Dominum adorasset, et ut sui sociorumque suorum miseretur humillima prece rogaret, motus misericordia pius Dominus respexit ac benedixit eum; et alterum cum eo supradictorum novitiorum. Cernens vero novitius, qui hæc videbat, tertium illum Dominica benedictione minime roboratum, fraternam pietate commotus, cepit attentius rogare Dominum, ne ipsum a largitate suæ benedictionis excluderet. Respondit autem Dominus nequaquam illum esse benedicendum; sed magis ad massam pertinere maledictorum. In his verbis evigilans novitius ille, de benedictione, qua cum socio suo a Domino benedici meruerat, oppido gratulatus est, sed quidnam de illo, de quo tam tristem sententiam audierat, futurum foret, dubius expectabat. Post diem itaque tertium tertius nempe neophytus trinitatis vinculum rumpens, ut tristem sui nominis etymologiam exprimeret, Malgerus siquidem vocabatur, Ordine derelicto reversus est ad vomitum vitæ secularis, et factus est apostata vilis. Reliqui autem duo, qui benedictione Domini firmati fuerant, ipso miserante benedictionem hæreditate possederunt: et quoniam ad sortem benedictorum Domini pertinerent, in proposito suo juste et pie usque in finem vitæ perseverando, declararunt.

CAPUT X.

De fratre qui dexteram Domini se benedicentem in visu deosculatus est.

Frater quidam ejusdem coenobii, cum se ad querendum Dominum magno desiderio convertisset, et pii Salvatoris nostri Domini Jesu Christi memoriam dulci meditatione continue ruminaret, vidit illum quadam vice in visione sibi apparentem. Sollicitus autem de sua salute, flagitabat obnixè salutiferam ejus benedictionem, dicens: « Obsecro, Domine, benedic mihi ut salvus fiat. » Pius vero Dominus, qui propterea pauperi suo apparere dignatus fuerat, ut aliquam stillam dulcedinis suæ ipsi misericorditer impenderet, elevata sancta dextera sua, benedixit eum. Qui protinus sibi in eadem visione videbatur inenarrabili gaudio repletus, et pia præsumptione apprehendens beatissimam dextram, a qua benedicti meruerat, cum ingenti devotione deosculabatur eam, atque dicebat: « Gratiarum ago tibi, Domine Jesu Christe, quia benedixisti mihi; et salvus ero. »

CAPUT XI.

De fratre qui vidit B. Mariam Magdalenam in visu.

Alteri cuidam fratri religioso atque devoto datum est in spiritu videre B. Mariam Magdalenam splendidissimo vultu et habitu ante altare stantem. Qua visa, repletus est frater idem lætitia magna. Cumque cogitaret animo, optando atque supplicando, et cum magno æstu sacri desiderii suspirando, quatenus ei beatissima Dei genitrix virgo Maria, cui devotissime die nocteque serviebat, similiter monstraretur, facta est vox ad eum in ipsa visione dicens: « Nossete convenit quod necdum idoneus es ad sublimissimam immaculatæ Dei genitricis et Virginis claritatem contuendam. Satage ergo, cresce et profice, quantum poteris, ut eam quandoque videre merearis. »

CAPUT XII.

De magno profectu cujusdam Monachi Laici. (26*)

(Vide supra Vitam primam, lib. VII, col. 437.)

CAPUT XIII.

De converso, cujus devotionem S. Bernardus per spiritum cognovit.

(Vide ibid, col. 439.)

se jud a at carere, humilitas a S. Bernardo commendatu. n serm. De altit. et bassitud. cordis.

CAPUT XIV.

De visione quam vidit frater quidam in obitu alterius fratris.

Frater quidam sanctæ conversationis, dignus cui Dominus secreta sua revelare dignaretur, vidit quadam vice in visione se quasi in infirmitorio Claravallis positum. Et ecce pretiosa quadam indumenta de palliis et sericis a venerabilibus quibusdam personis in eadem domo incidebantur et præparabantur. De ejus rei novitate cum multum obstupisset, dictum est ei: Ornamenta ista, de quibus ita miraris, præparata sunt cuidam de filiabus abbatis Claravallis, quæ modo processura est ad nuptias. Et quia minus habet pulchritudinis in se, quam conveniat generi suo, oportet ut habeat saltem pretiosarum fragrantiam vestium, atque decorem, unde placeat æterno sponso, in cujus purissimum thalamum non modo macula peccati, sed neque ruga negligentia, quod benignissimæ charitatis ipsius indulgentia non ternerit, ullomodo intrare poterit. Eadem igitur hora pulsata est tabula defunctoria, et defunctus est ibi frater quidam: de quo inventum est quod, quamvis innocentem et mansuetam vitam duxerit, in operatione, tamen aliquantulum negligens et remissus extiterit. Unde necesse erat ut cui gratiam absoluti decoris propria merita non præstabant, et nimirum fratres de orationibus suis copiosorem ornatum impenderent.

CAPUT XV.

De monacho laico qui missam per somnium didicit.

Charismatum celestium distributor Spiritus sanctus, qui omne datum optimum, et omne donum perfectum descendens a Patre luminum, singulis fidelibus, prout vult, dispensat, monacho cuidam laico et illitterato speciale ac mirabile quoddam gratiæ suæ conferre dignatus est. Hic itaque beatus homo, Galterus nomine, doctis et literatis fidei et devotione non inferior, vestiarii officium in Claravalle multo tempore gerens, non secundum personarum acceptionem, sed secundum necessitates indigentium vestimenta fratribus cum multa charitatis dulcedine providebat: qui etiam puritate innocentis vitæ tam Deo quam hominibus carus et acceptus erat. Huic aliquando in strato suo quiescenti, persona quadam reverenda dormienti apparuit, præcipiens ut oratorium quanticus intraret, et divinæ majestati missam devotus cantaret. Ille vero super hujus præcepti novitate non parum attonitus, simul etiam personæ suæ humilitatem considerans, nutabat quidem præ verecundia, sed præcipientis auctoritate pressus, nec resistere ausus, velociter paruit imperanti. Aggressus itaque insolitum opus, et sacerdotalibus ornamentis indutus, missam de Spiritu sancto cum magna devotione per somnium celebravit. Cumque evigilasset, eandem missam, quam antea penitus, utpote litteras nesciens, ignorabat, corde tenus scivit, et eam deinceps per plurimos annos in memoria retinuit, tantoque eam in meditationibus et orationibus suis dulcius ruminare studuit, quanto se hanc non ex humana doctrina, sed ex inspiratione divina didicisse jucundius meminuit.

CAPUT XVI.

De magna patientia cujusdam conversi in infirmitate sua

(Vide supra S. Bernardi Vitam primam, lib. VII, col. 441.)

CAPUT XVII.

De converso, cui scientia divinarum Scripturarum collata est.

Solebant infirmarii Claravallis cum gaudio et admiratione magna referre de quodam religioso vitæ converso, gratiam quandam admirabilem et me-

(27) Alludit ad Job. xx

A moria dignam, quam Dominus ipsi ante obitum illius conferre dignatus est. Cum enim mater gratia bonæ vitæ ipsius merita remunerare disposuisset, et infirmitate correptus aliquandiu decubisset tandem ingravescente languore mortis signa evidentius apparentia resolutionem corpusculi imminere nuntiabant. Et ecce spirante ubi voluit, et quando voluit, Spiritu sancto, novo vere et stupendo miraculo illuminatus est intellectus ejus, et aperta lingua illi, cepitque homo rusticanus, qui nunquam litteras didicerat, expedite Latino uti eloquio, miras quasdam sententias de Scripturis sacris disserens, nihil tamen proferens, nisi quod sanæ doctrinæ congruebat. Mirabantur fratres laici, qui litteras nesciebant, quænam esset hæc rei novitas, et acutius quancocius monachis, in audientia nihilominus eorum idem infirmus Scripturarum mysteria luculento sermone pandebat. Præterea suaves quasdam cantilenas de mysteriis sanctæ Ecclesiæ modulatis vocibus decantabat, quæ nusquam audiri consueverant, ita ut audientes miraculi novitate attonitos redderet, et cantus suavitate mulceret. Sed quid omnipotens et misericors Deus in hac tam insolita gratia simplici et rusticano homini collata mortalibus innotescere voluit, nisi hoc, quod in æterna beatitudine regni ipsius, secundum Apostoli sententiam. *Non erit Judæus aut Græcus, Barbarus et Scytha, servus et liber, litteratus seu illiteratus? (Colos. III)* sed, secundum Prophetam, *erunt omnes docibiles Dei; (Isa. LIV; Joann. VI) et: Omnes, a maximo usque ad minimum eorum, cognoscent me, dicit Dominus? (Jer. XXXI)* Utinam attenderent exemplum istud homines inquieti, qui circumeunt mare et aridam, ut palea litteræ repleantur, et typho scientiæ turgeant, ut vocentur ab hominibus Rabbitæ et magistri, ut glorientur se esse legistas et decretistas, dialecticos et sophistas ut, de negotio pietatis avaritiæ et ambitioni serviant. Utinam, inquam, cordis aure perciperent et intelligerent, quoniam sicut rustico huic et idiotæ, qui simpliciter in timore ambulare studuit, in obitu ipsius divinæ scientiæ sublimitas collata est, et notitia superiorum celestium reserata; sic econverso ipsi stulti et fatui remanebunt in obitu suo, cum divitias scientiæ, quas sine timore Dei devoraverunt, evoment, et de ventre illorum extrahet eas Deus. (27)

Et hæc dicimus, non ut scientiæ appetitores generaliter condemnemus, sed ut doceamus omnem hominem, primitus fundamentum timoris Dei collocare in fossato humilitatis, quia timor Dei, secundum veram diffinitionem, initium sapientiæ est: dehinc quantumcumque voluerit scientiæ superedificet, quia nulla unquam scientia inflat, ubi divina pariter et fraterna charitas ædificat. Itaque novus iste theologus de quo locuti sumus, qui a timore Dei incipiens, fastigium perfectæ sapientiæ apprehendere meruit in consummatione præsentis vitæ, cum aliquandiu sententiarum varietate, et cantuum modulata suavitate, tanquam dulcissimo poculo audientes lætificasset, tandem in bona confessione transiit ex hoc mundo ad Patrem, felici absorptione in abyssum æterni luminis absorbendus, cujus in hac vita primitias ad hoc tantum, ut reor, acceperat, ut nos in odore unguentorum, quibus delibutus erat, tanto avidius currere faceret (*Can. I*), quanto solis mansuetis et humilibus fontem veræ sapientiæ patere cognosceremus.

CAPUT XVIII.

De converso bubulco, qui vidit in visione Dominum Jesum boves secum minantem.

Conversus quidam in una grangiarum Claravallis bubulci gerebat officium, homo purus ac magnæ simplicitatis, qui omnia quæ sibi a magistris suis fuissent injuncta promptus ac devotus exsequenda-